

АДЫГЭ МАКЪ

1923-рэ ильэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу кыдэклы

№ 217 (22666)
2022-рэ ильэс
ШЭМБЭТ
ШЭКИОГЪУМ и 26-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП
тисайт
WWW.ADYGVOICE.RU

тисоциальнэ нэклубгъохэр

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Анахь дэгъуи 5-мэ Адыгеир ахэхьагъ

Адыеим иллыкô купэу АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат зипэщэгъэм зыныбжъ хэклотагъэхэм ящы-
лэклэ-псэуклэ зыкыгъэлэтыгъэным тегъэпсыхъгъэ социальнэ проектър Москва кыщигъэлэгуагъ.

Проектыкэхэм япхырыщынклэ стратегическэ инициативэхэмклэ Агентствэм апэрэу хэгъэгум щызэхыщэгъгъэ лóфтхьабзэм мы проектър кыкылэгуагъ.

ПстэумкIи шьолъыр сервис уполномоченнэхэмрэ ахэр зипэщэ купхэмрэ къралыгъо фэлó-фашлэхэр цыфхэм нахьышоу афызэхэщэгъэхэм тегъэпсы-хъгъэ проект 48-рэ кыгъэлэ-гуагъ. Шэклогъум и 24 — 25-м Москва проект анахь дэгъухэр кыщыхахыгъэх.

Урысыем и Правительствэ и Тхьаматэ игуадзэу Дмитрий Чернышенкэм, УФ-м и Презид-ент илэпылэгъоу Максим Ореш-киным, стратегическэ инициа-тивэхэмклэ Агентствэм игене-ральнэ пашэу Светлана Чупше-вам къахалхъгъэ унашъохэм нэлуасэ зафашыгъ.

«Джыдэдэм шьолъыр 27-мэ регион сервис уполномочен-нэхэм лóф ащашлэ. Хэгъэгум ичылплэ пстэуми ащ фэдэхэр ялэнхэм мэхъанэшхо ил. Сицыхъэ тель стратегическэ инициативэ-хэмклэ Агентствэм илофышлэхэм шьолъырхэм мыщ фэдэ лóфшлэ-ным зашарагъэушъомбгунэу амал зэралэм», — кылуагъ Дмитрий Чернышенкэм.

Лóфтхьабзэм хэлэжъэхэрэм вице-премьерым зафигъэзагъ: «Непэ бэкIэ тышущэгугъы унэшъо зэфэшхьафхэр пIэлэе клэкIым зэхэшъуфынэу, нахь шуагъэ къэзытыштхэр къахэ-шъухынэу. Мафэ къэс тэри, тиунагъохэри зылулэрэ лóфыгъо-хэм хэкIыплэ къафэгъотыгъэ-нымклэ ахэм яшуагъэ къэкIощт».

Светлана Чупшева лóфтхьаб-зэм хэлэжъэрэ шьолъырхэми, федеральнэ экспертхэми «тхьа-шъуегъэпсэу» къарилуагъ.

«Шьоры тызыгъэсагъэр, шьо тиэкспертхэм шьурагъэджагъ. ХэкIыплэ-амал гъэшлэгъон 48-рэ кыызэдыхахыгъ. Ахэм ащыщэу 10-мэ губернаторхэм къадыра-гъэштагъ. Шьо шъузегурылоным, цыфхэм ягумэкIыгъохэр кыи-шъулылэсыным мэхъанэшхо ил. Тэ тишъыпкъэу тызпылпын фаер

АСИ.

цыфхэм ялофыгъохэр псынклэу зэшлохыгъэнхэр ары», — кы-луагъ стратегическэ инициа-тивэхэмклэ Агентствэм ипашэ.

Социальнэ проектэу Адыеим иллыкô куп кыгъэхъазырыгъэр зытегъэпсыхъагъэр пенсием зиклогъу къэсыгъэхэм ыкIи пен-сием щылэхэм лэпылэгъу ягъэ-гъотыгъэныр ары. Чъэпыогъум къэбарлыгъэлэс платформэм пенсием зиклогъу къэсыгъэхэм-рэ пенсием щылэхэмрэ нэлуасэ фашыгъагъэх. Пенсием зэрэкIо-хэрэ шыклэр, порталэу «Къэра-лыгъо фэлó-фашлэхэр» зыфи-лорэм зыдэлажъэрэм кыщыу-благъэу лъэлэу тхыльхэр зэра-лэкIагъахъэхэрэм кыщегъэжы-гъэу волонтер лóфшлэным зэр-эхэлэжъэштхэм анэсыжъэу мы проектым пенсионерхэм лэпы-лэгъу зэрафэхъуштхэ шыклэ-амалхэр кыщыдэлэтытагъэх.

«УплэкIунхэр зызэхэтэщэ-хэм нафэ кытфэхъугъэ зыныбжъ

хэклотагъэхэу республикэм ис-хэм чанэу Интернетыр кыызэ-рэфэгъэфедэрэр. Ащ пае мыщ фэдэ проектым мэхъанэшхо ил. Платформэу зэхашэрэр зыте-гъэпсыхъагъэр зыныбжъ хэклота-гъэхэм икьоу макъэ ягъэлугъэ-ныр, хэбзэ кыулыкьухэмрэ рес-публикэм исхэмрэ язэдэлэжъэ-ныгъэ лъэгэпIакIэм нэгъэсы-гъэныр ары. 2023-рэ ильэсым кыщегъэжыгъагъэу порталэу «Къэралыгъо фэлó-фашлэхэр» зыфилорэм мы платформэмклэ тыдэлэжъэшт. Платформэм къэ-бархэр игъэхъэгъэнхэмклэ ве-домствэхэм лóф ашлэу рагъэ-жыагъ. Ащ ишуагъэкIэ пенсием клóхэрэм ятхыльхэм ягъэпсын-нахъ къэпсынклэшт», — кы-луагъ Къумпыл Мурат.

Шьолъыр сервис уполномо-ченнэу Тазэ Бэллэ зэрэхигъэу-нэфыкIыгъэмклэ, мыщ фэдэ информационнэ фэлó-фашлэм ишуагъэкIэ хьарзынэщхэм къэ-

барэу ачIэлхэр зыпкъ рагъэу-цожьын, фэгъэкIотэныгъэу ялэ-хэм, зекIо клонхэмклэ амалэу щылэхэм яхыплэгъэ къэбархэр кыызлэкIагъэхьан альэкIышт. Ащ нэмыкIэу АКЪУ-м июридическэ факультет пенсионерхэм апае юридическэ клиникэ щызэхашэ-нэу рахъухъэ. Ащ истудентхэмрэ иклэлэегъаджэхэмрэ зыныбжъ хэклотагъэхэм упчIэжъэгъу афэ-хъуштхэр.

Адыеим ипроект стратеги-ческэ инициативэхэмклэ Агент-ствэм ирейтинг диштэу соци-альнэ проект анахь дэгъуи 5-мэ ахалытагъ.

АР-м и Лышхъэу къэбар жъугъэм иамалхэм ялофышлэхэм зэрарилуагъэмклэ, республикэм стратегическэ инициативэхэм-клэ Агентствэм зэдэлэжъэны-гъэу дырилэм тапэки зыригъэу-шъомбгъушт.

АР-м и Лышхъэу
ипресс-къулыкьэу

Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат пшэрыл кыи-зэрэфишлыгъэм тетэу лóфтхьа-бзэр зэришагъ Адыеим и Премьер-министрэ ипшэрылхэр зыгъэцэкIэрэ КIэрэщэ Ан-заур.

ЕджапIэм джыри мыклорэ клэлэцыкIлэхэм ыкIи еджэплэ учреждениехэм адыгабзэр зэ-рашарагъэхьэрэм илофыгъохэм, ащ изэгъэшлэн хэбзэгъэуцугъэ лъапсэ илэным, а лъэныкъомкIэ проектхэр пхырыщыгъэнхэм ялофыгъохэр ары зэлукIэгъум хэлэжъэхэрэр зытегушылагъэхэр.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ ипшэрылхэр зыгъэцэкIэрэм къэзэрэугоигъэ-хэм закыфигъазэзэ кыизэрэ-хигъэщыгъэмклэ, Адыгеир къэ-ралыгъо гъэпсыклэ илэу зыщылэр ильэси 100 зэрэхъурэм ихэгъэу-нэфыкIын тегъэпсыхъагъэу про-ектыбэ щылэныгъэм щыпхы-рыщыгъэ хъугъэ. Ахэм зыкIэ ащыщых адыгабзэр къэушъумэ-гъэныр ыкIи хэхъоныгъэ егъэ-шыгъэныр, культурэмрэ бзэмрэ япхыгъэ шапхъэхэр лIэужхэм алыгъэлэсыгъэнхэр.

«ЗэкIэхэми дэгъоу кыдгурэлó тиреспубликэ икультурнэ клэн бай изы Iахьышхоу адыгабзэр зэрэщытыр. Ащ ишуагъэкIэ цыфыгъэ-шэпхъэ дахэхэр, лъэп-кыым ихэбзэ шлагъохэр, гу-шъхъэлэжъ байныгъэу илэр лIэшлэгъу пчъагъэхэм нахъ пытэ хъугъэх. Адыеим и Лышхъэу пшэрыл кытфигъэуцугъ ады-габзэм икьэушъумэнклэ ыкIи ихэхъоныгъэкIэ, кыткIэхъухъэ-хэрэр ащ изэгъэшлэн нахъ фэгъэчэфыгъэнхэмклэ амалэу щылэр зэкIэ дгъэфедэнэу», — кылуагъ КIэрэщэ Анзаур.

АР-м гъэсэнэгъэмрэ шIэны-гъэмрэкIэ иминистрэ ипшэ-рылхэр зыгъэцэкIэрэ Евгений Лебедевым кыизэрэхигъэщы-гъэмклэ, 2020-рэ ильэсым гъэсэ-ныгъэмклэ программэхэм яфе-деральнэ реестрэ адыгабзэмрэ литературэмрэкIэ программы 6

(ИкIэух я 2-рэ нэклуб. ит).

Адыгабзэм изэгъэшлэн илофыгъохэр

(Икляух).

хагъэхьагъ. Зэреджэштхэ тхы-
лэу «Адыгэ нидэльфыбз» зы-
филорэр апэрэу зэреджэштхэ
тхылхэм яфедеральнэ спискэ
хагъэхьагъ. 2021-рэ ильэсым
грант лэпылэгум диштэу адыга-
бзэкэ зэреджэштхэ-методиче-
скэ тхылхэм якъыдэгъэклын
пае сомэ миллиони 8 респуб-
ликэм кыилэкхьагъ. А тхыль-
хэу зэреджэштхэр нахьыбэ
шыгъэнхэм пае джыри сомэ
миллион 15 кьалэлагъэхьанэу
заявкэ атыгъ.

Адыгэ литературэмкэ (а 1
— 11-рэ классхэм апае) зэ-
реджэштхэ-методическэ тхыль-
хэм язэхэгъэуцон мы лъэ-
хьаным макло. Зэрэхэгъэунэ-
фыкыгъэмкэ, республикэм
имунципалитети 7-мэ адэт
кэлэцлыкы ыгыплэ 15-мэ ны-
дэльфыбзэм изэгъэшлэнкэ
пилотнэ проектым тегъэпсы-
хьагъэу лэф ашлэ. Гъэсэнэгъэ
зыщарагъэгъотырэ учрежде-
ниехэу еджаплэм джыри мы-
клохэрэр зычлэхэм адыгабзэр
кэлэцлыкы мини 7,1-м ехъумэ
ащызэрагъашлэ.

Гуманитар ушэтынхэмкэ
Адыгэ республикэ институтым
иотдел ипашэу Анцокъо Сурэт
кызыриуагъэмкэ, АР-м гъэсэ-
ныгъэмкэ и Министерствэрэ
АРИГИ-мрэ яспециалистхэм
осетиньбээр Аланскэ гимнази-
ем (кь. Владикавказ) зэращызэра-

гъашлэрэм иопыт зэрагъэшлэнэу
мы ильэсым рагъэжыагъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет
— Хасэм гъэсэнэгъэмкэ, нау-
кэмкэ, ныбжьыкыкхэм ялоф-
хэмкэ, спортымкэ, СМИ-мкэ,
общественнэ организациехэм
адэлэжыгъэнымкэ икомитет
итхьаматэу Шэуджэн Тембот
кызыриуагъэмкэ, къэралыгъуа-
бзэу щыт адыгабзэр феду-
ральнэ ыкы шьолпыр хэбзэгъэу-
цугъэу щылэхэм икыоу адиштэу
республикэм щарагъэхьы ыкы
щызэрагъашлэ. Хабзэм ишьо-
лпыр къэралыгъо кыулыкхуэм
социальнэ нэкубгъохэр кы-
зыуахынхэу игъо афальгъугъ,
2022-рэ ильэсым тыгъэгъазэм
и 1-м кышыублагъэу хэбзэгъэу-
цугъэу хэушхьафыкыгъэмкэ ар
гъэпытэжыгъэ хьугъэ. Адыга-
бзэри мыщ кыхеубытэ.

Гуманитар ушэтынхэм апылэ
Адыгэ республикэ институтым
ипашэу Лылуужу Адам адыга-
бзэм икыуахъумэнрэ изэгъэ-
шлэнрэ япхыгъэ еклопэккэ тэрэз
щылэным диштэу 2019-рэ ильэ-
сым проект офисэу зэхэщэгъэ
хьугъэм фэгъэхьыгъэу кы-
лоагъ. Адыгэ къэралыгъо уни-
верситетым иеджэплэ-зыгъэ-
псэфылэ базэу «Горная ле-
генда» зыфилорэм тегъэпсы-
хьагъэу мы ильэсым ятлонэрэ
этноязыковой лагерэу «Адыг-
ленд» зыфилорэр зэхэщэгъагъ.
Офисым илофышлэхэм ансам-
блэу «Ислъамыем» иорэдылохэр

«Адыгэ макъэм» ихьарзынэщ.

ягъусэхэу проектэу «Шъэожьы-
е ыкы пшъэшъэжые анахь цы-
кыкхэм апае кушъэ орэдхэр»
зыфилорэм лэфэу дашлэрэр
ыкы нэсыгъ. Джащ фэдэу
зэлашлэрэ мультфильмэхэр
адыгабзэкэ зэрадзэкых, Къэ-
бэртэе-Бэлыкар Республикэм
и РАН инаучнэ гупчэ гъусэ-
ныгъэ дырлэу бзэмкэ гуадзэ
агъэхьазыры.

«Адыгэ Хасэм» ипашэу Лы-
мыщэкъо Рэмэзан мы лъэны-
кыомкэ лэфэу ашлэрэм кыте-
гушылагъ. Ащ зэрэхигъэунэфы-
кыгъэмкэ, общественнэ дви-

жениер кэшакло фэхьуи на-
хьыжхэм, ныбжьыкыкхэм, ны-
тыхэм, кэлэплыхэм ыкы кэлэ-
егъаджэхэм зэлулэгъухэр ады-
рлэагъэх. Темыр Осетием а
лъэныкыомкэ лэфлагъэу илэхэм
защэгъэгъозагъ, нидэльфыбзэр
кыуахъумэгъэнымкэ ЮНЕСКО-м
ащ зэзэгъыныгъэ дишыгъэу
щыт. Ащ нэмыкыау адыгабзэм
изэгъэшлэн нахь зегъэушъом-
бгъугъэным тельтагъэу Адыгэ
Хасэм ыналэ тырегъэты этно-
диктантхэм япхыгъэ лэфтхьа-
бзэхэр игъом гъэцэклагъэ хьун-
хэм. Дунаим тет адыгэхэм

ялыкылохэри онлайн шыкыкы
тетэу мыщ кыхэлажыагъ.

Зэхэсыгъом икляухым гъэсэ-
ныгъэ зыщарагъэгъотырэ кэлэ-
цлыкы ыгыплэхэу адыгабзэр
зыщарагъашлэхэрэм япчъагъэ
нахьыбэ ашынэу, джащ фэдэу
адыгабзэм икыуахъумэнкэ ыкы
зегъэушъомбгъугъэнымкэ лэф-
тхьабзэхэр (зэнэкыокъу зэфэ-
шхьафхэр) нахьыбэрэ зэхэ-
щэнхэу унашъохэр аштагъэх.
Мы зэхэсыгъом анахьэу аналэ
зыщатырагъэтыгъэхэм ащыщых
проектхэу рагъэжыагъэхэр нахь
шлогъэ ин хэлъэу гъэцэклагъэ
хьунхэр. Проект офисэу
АРИГИ-м щыублагъэ хьугъэм
илофшлэни зэрахэтэу. Мы лъэ-
ныкыом дэлэжыэрэ пстэуми
пшъэрылэ афашыгъ адыгабзэм
изэгъэшлэнкэ ныбжь зэфэшъ-
хьафхэм ателытэгъэ курсэу
зэхэщэхэрэм нахьыбэу цыф-
хэр кызылэаубытынхэу.

Хабзэм иреспубликэ кыулы-
кхуэм ясайтхэм къэралыгъо
бзитлумкэ кыарыхьэхэрэр на-
хьыбэ шыгъэным, ютуб-каналэу
адыгабзэкэ лэф зышлэщтыр
зэхэщэгъэным, орфографическэ
гушылапэ, адыгабзэкэ текстхэр
автоматическэу уплэкыгъэнхэм
пае компьютер программэхэр
зэхэщэгъэуцогъэнхэм ыкы нэ-
мыкыкхэм япхыгъэ предложениеу
кыахыгъэхэр тэрэзэу гъэпсы-
гъэнхэу пшъэрылэ кыагъэуцугъ.

**АР-м и Лышхьэ
ипресс-кыулыкыу**

Лэпылэгъу афэхьух

Шэклогум и 24-м АР-м инахьыжхэм я Совет зичэзыу
зэхэсыгъо илагъ.

Ащ хэлэжыагъэх АР-м и Лышхьэрэ
министрэхэм я Кабинетрэ я Админи-
страция ипашэу Владимир Свеженец,
АР-м лъэпкэ лэфхэмкэ, лэлыкыб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэпкыгъэхэм адырлэ
зэпхыныгъэхэмкэ ыкы къэбар жьугъэм
иамалхэмкэ и Комитет итхьаматэу
Шхьэлэхьо Аскэр, Советым хэтхэр.

АР-м нахьыжхэм я Совет итхьаматэу
Гьуклэлл Нурбый лэфтхьабзэр зэрицагъ.

Зэхэсыгъор зыфэгъэхьыгъагъэр тичы-
плэгъухэу ежэ яшлоигъоныгъэккэ Уры-
сыем кызыгъэгъэжыын гухэлъ зилэхэм
лэпылэгъу афэхьыгъэнымкэ шлэгъэн
фаехэр ары.

Владимир Свеженец пэублэ псалъэ
кышлызэ, АР-м и Лышхьэу Къумпыл
Мурат ыцлэккэ нахьыжхэм я Совет
хэтхэм шлуфэс гушылэхэмкэ закы-
фигъэзагъ. Адыгеим иобщественнэ

щылаккэ нахьыжхэр чанэу зэрэхэла-
жыэхэрэр, граждан обществэм ыльэны-
кыоккэ лэфшлэнышхо зэрагъэцакхэрэр
щытхьуккэ афильгъугъ. Нэужым Адыге-
им къэралыгъо гъэпсыккэ зилэр ильэси
100 зэрэхьугъэм фэгъэхьыгъэ бгъэхалъ-
хьэхэр нахьыжхэм я Совет хэтхэм
ащыщхэм аритыжыгъэх.

Тичыплэгъухэу ежэ яшлоигъоныгъэккэ
якъэралыгъо кызыгъэгъэжыын гухэлъ
зилэхэм лэпылэгъу афэхьыгъэнымкэ
шлэгъэн фаехэм фэгъэхьыгъэу Гьуклэлл
Нурбый кыгушылагъ. Украинэм щыхьу-
рэ-щышлэрэм, ильэс пчъагъэхэм мыщ
щыпсэурэ цыфхэм кыныгъоу зэпачы-
хэрэм ар кыащыуцугъ.

Шхьэлэхьо Аскэр кызыриуагъэм-

ккэ, «Тильэпкыгъухэу лэлыкыб къэра-
лыгъохэм ащыпсэухэрэр ежэ яшлоигъо-
ныгъэккэ АР-м кыэкощыжыынхэмкэ лэ-
пылэгъу афэхьыгъэным» зыфилорэ къэ-
ралыгъо программэмкэ лэф ашлэ. Ар
зыфэлорышлэрэр лэпэлэсэнэгъэ ин зы-
хэлъ тильэпкыгъухэу лэлыкыб къэралы-
гъохэм ащыпсэухэрэм тишъолпыр кыа-
гъэгъэжыын, республикэм исоциальнэ-
экономикэ хэхьоныгъэ ялахьышлу халъ-
хьаныр ары. Мы ильэсым имэзи 9-у
пыкыгъэм кыагъэгъэжы ашлоигъоу нэ-
бгырэ 57-мэ лъэу тхылыккэ закыфа-
гъэгъэзагъ, ахэм ащыщэу 24-р афагъэгъэ-
цэлагъ, 33-р ушхьыгъэу гъэнэфагъэхэмкэ
щагъэзыагъ.

КИАРЭ Фатим.

Лъэныкыо шхьагъэхэр агъэнэфагъэх

Сэкъатныгъэ зилэхэм ыкы ветеранхэм ялофыгъохэмкэ Советэу Адыгэ Республикэм и Лы-
шхьэ дэжэ щызэхэщэгъэм зичэзыу зэхэсыгъо тыгъуасэ илагъ.

Ар зэрицагъ АР-м лэфшлэ-
нымкэ ыкы социальнэ хэхьо-
ныгъэмкэ иминистрэу Мырзэ
Джанбэч.

Лэфтхьабзэм хэлэжыагъэх
АР-м и Къэралыгъо Совет —
Хасэм идепутатэу Наталья Ши-
роковар, ведомствэ ыкы кыу-
лыкыу зэфэшхьафхэм, сэкъат-
ныгъэ зилэхэм яобщественнэ
организациехэм ялыкылохэр.

Мырзэ Джанбэч пэублэ пса-
лэу кышлызэ, сэкъатныгъэ
зилэхэр нэмыкы цыфхэм афэдэу
псэунхэ амал ялэным, ахэм

яфитыныгъэхэр кыуахъумэгъэн-
хэм анахьэу зытыплэхэрэр
кыхыгъэщыгъ.

«Зипсауныгъэ пыч фэхьугъэ
кэлэцлыкыкхэм джырэ еджа-
плэхэм гъэсэнэгъэ зэрэщара-
гъэгъотырэр» зыфилорэ лэфы-
гъом кытегушылагъ АР-м гъэ-
сэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэккэ
иминистрэ ипшъэрылхэр зы-
гъэцэкхэр Евгений Лебедевыр.
Ащ кызыриуагъэмкэ, гъэсэ-
ныгъэм иорганизациеу респуб-
ликэм итхэм зипсауныгъэ цы-
клагъэ фэхьугъэ, сэкъатныгъэ

зилэ нэбгырэ 1043-рэ ачлэс.
Ахэм шхьадж иуз елытыгъэу
программэ гъэнэфагъэ кыафы-
хахызэ рагъаджэх, сабый нэ-
бгырэ 651-рэ кэлэцлыкы ыгы-
плэхэм маклох.

Зэхэсэхэу егъэджэгъэнхэм
изэхэщэн (ащ хэхьэ аутизмэ
узыр зилэ сабыйхэри) фэгъэхьы-
гъэу зэхэсыгъом хэлажыэхэрэм
яшлэхэр кыралотыкыгъэх. Ащ
шлуагъэу ыкы шыклагъэу пыль-
хэр кыахыгъэщыгъэх.

Сэкъатныгъэ зилэхэм ягумэ-
кыгъохэр нахьыбэрэмкэ зэра-

хыплэхэрэр общественнэ орга-
низациехэр арых. «Сэкъатныгъэ
зилэхэм я Урысые обществ»
зыфилорэм АР-ккэ икыутамэ
итхьаматэу Агъыржээнэкъо Си-
мэ, зэхэзымыыхэрэм яобще-
ственнэ организацие ипашэу
Елена Мананникова, зымы-
лэгъухэрэм яобщественнэ
организацие итхьаматэ ипшъэ-
рылхэр зыгъэцэкхэр Алексей
Хлоповыр зыфэгъэгъэхэ лъэ-
ныкыохэм япхыгъэу кыгушы-
лагъэх.

ЛШЫНЭ Сусан.

Мэкъэгъэлу

**Муниципальнэ образо-
ваниеу «Афыпсынэ кьод-
жэ псэунлэм» инароднэ
депутатхэм я Совет
ипредложениеу поселкэу
Кубанстроир Кубань-
строй шлэжыгъэным
ехьылагъэр хэллэнхэм
пае Адыгэ Республикэм и
Къэралыгъо Совет —
Хасэм кырахьылагъ.**

**Мы предложением
игъэцэккэн мылкъу зэ-
рэнлэу мыхьащтымккэ
Афыпсынэ кьэлэ псэу-
нлэм дэхэм макъэ ятэ-
гъэлу.**

Хымэ лыуз щыӀэп

Херсон хэкум исыгъэхэу егъэзыгъэкӀэ зышхъэ къезыхыжьэжынын фаеу хуыгъэ нэбгырэ 500 фэдиз мы мафэхэм Адыгеим къэкӀуагъ. Ахэр зыщыпсэхэрэ МыекӀопэ районым теблэгагъ, ящыӀакӀэ зэдгъэшагъ.

МыекӀуапэ итурбазэхэу «Лань», «Горная» ыкӀи «Турист» зыфилохэрэм къэкощыгъэхэм янахыбэр ачӀагъэ-тысхагъ. Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат ахэм альэныкӀокӀэ къэуцурэ Ӏофыгъохэм язэшлохын ыналэ тырегъэты. Джащ фэдэу пшэарылъ зэрафишыгъэм тетэу социальнэ къулыкӀухэр, медицинэм илофышӀэхэр ыкӀи нэмыкӀ ведомствэхэр гумэкӀыгъохэм ядгъэзыжынын чанэу дэлажъэх.

Егъэзыгъэ ӀофкӀэ зышхъэ къезыхыжьэжыныгъэхэм ащыщхэу МыекӀуапэ изыгъэпсэфыпӀэ базэу «Лань» зыфилохэрэм щыпсэхэрэм адэжъ тыздэщыӀагъэр.

Мы чыплэм къыщытпэгъокӀыгъ Херсон хэкум къыкӀыгъэхэм альпыплъэрэ, ахэмкӀэ пшэдэкӀыжъ зыхырэ ӀофшӀэнымкӀэ ыкӀи цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэмкӀэ Гупчэм икӀутамэу МыекӀопэ районым щыӀэм ипашхэу БолэкӀо Анзор. ЗыгъэпсэфыпӀэм тызыщыклогъэ мафэм зышхъэ къезыхыжьэжыныгъэхэм ащыщхэр ятхылхэр афагъэпсынхэу МыекӀуапэ къащӀагъэхэу тытефагъ, адрэ къыдэнагъэхэм яфӀо-фашӀэхэр зерифӀэшӀуашхэу афагъэ-цакӀэщыгъ. Анзор къызэрэт-филоатагъэмкӀэ, ежъ зэпхыгъэ зыгъэпсэфыпӀэм зэкӀэмкӀи нэбгыри 127-рэ щӀэпсэу, ахэм ащыщхэу зыныбжъ имыкӀуыгъэр нэбгырэ 32-рэ мэхъух. Анахыжхэу ахэт Мария Девятовам илъэс 87-рэ ыныбжъ, заом къыхэхъухъгъэ кӀэлэцӀыкӀухэм ар ащыщ. АнахыкӀэ пшӀэшъэжыне цыкӀлум мэзи 8 ыныбжъ. Поселкэу Каменномостскэм дэт гурыт еджапӀэу N 1-м кӀэлэ-цӀыкӀуи 8 щеджэ, нэбгыритӀур студентых.

— АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат Херсон хэкум къыкӀыгъэхэм альэныкӀокӀэ къэуцурэ Ӏофыгъохэм язэшлохын лъэшхэу ыналэ тет, пшэарылъу къытфигъэуцугъэхэр дэх имыӀэу зэрэдгъэцӀэкӀэщым тэри тыпылъ, — **къеӀуатэ Анзор.** — Джащ фэдэу турбазэм ипашхэу Вероника Кручининам гуфӀэбаныгъэ хэлъу цыфхэр къыригъэблэгагъэх. Егъэзыгъэ ӀофкӀэ зышхъэ къезыхыжьэжыныгъэхэм охътэ гъэнфагъэкӀэ псэупӀэ ягъэгъотыгъэным ыкӀи агъэшхэнхэм фытегъэлсыхъгъэ къэралыгъо ӀэпыӀэгъу аратынымкӀэ зэзэгъыныгъэу зэдашыгъэм къыдхыпӀагъэу ыпкӀэ хэмылӀэу цыфхэр мафэм щэгъогогъо агъашхэх. Ащ нэмыкӀэу республикэм иӀэпыӀэгъукӀэ щыгъынхэр, гъомылапхъэхэр ыкӀи кӀэлэцӀыкӀухэм арагъэшхы-хэрэр къафащэх. АР-м мэкъумэщымкӀэ и Министерствэ ыкӀи Джэджэ щэ заводым яшӀушӀэ ӀэпыӀэгъу адыгэ къоэ зэмы-

лэужыгъохэр къафащӀагъэх. Джащ фэдэу Херсон хэкум къыкӀыгъэхэм ӀэпыӀэгъу афэхунхэу предпринимательхэм ащыщыбэхэм зыкӀытфагъазэ. Зыхэм лъэкӀопылыхъэхэр ыкӀи щыгъынхэр къафащӀагъэхъэ къащэ, ӀофшӀэпӀэ чыплӀэхэр языгъэгъотыхэрэри ахэтых. Ащ нэмыкӀэу МыекӀопэ районым и депутат корпус щылажъэхэрэм телефонхэр ыкӀи ащ дэпӀыщт сим-картэхэр къафащӀагъэх. МыекӀопэ районым и депутатэу В. Игначенкэм автобус къытитыгъэу цыфхэр рызетӀэц. ЗэкӀэми тафӀэраз, шхъадж амалэу иӀэм елӀытыгъэу яшӀуагъэ къызэрагъэкӀоштым пылтых.

Анзор къызэриӀуагъэмкӀэ, апэрэ мафэм къышегъэжыагъэу цыфхэм лъэныкӀо пстӀумкӀи яшӀуагъэ арагъэкӀыгъ, медицинэ ыкӀи психологическэ ӀэпыӀэгъу арагъэгъотыгъ. Цыфхэм япсауныгъэ изытет медикхэм ауплъэкӀугъ, учетым хагъэуцугъэхэри къыхэкӀыгъэх. Нэбгырэ пӀэпчэ зэтыгъо ахъцэ ӀэпыӀэгъоу сомэ мини 10 зырыз аратыгъ. Джащ фэдэу документхэр афӀэгъэлсыгъэнымкӀэ, банкым счет къащыфызӀэлухыгъэнымкӀэ социальнэу къулыкӀухэм яӀыкӀохэм Ӏоф макӀэп ашӀагъэр. Кошын ӀофхэмкӀэ къулыкӀоу МыекӀуапэ дэ-тым къащэхэзэ псынӀкӀэу Урысыем и паспортхэр афагъэлсыгъэх. Сабый зилэ унагъохэм пособиер аратынхэмкӀэ фӀо-фашӀэхэр афагъэцакӀэх. Ащ нэмыкӀэу АР-м иминистрэхэм я Кабинет шэклогум и 18-м унашхэу зэришӀыгъэм къыкӀэ-

лъыкӀоу Херсон ыкӀи Херсон хэкур егъэзыгъэкӀэ къэзыбгынагъэхэу Адыгеим къэкӀуагъэхэм псэупӀэ сертификатхэр аратыштых, тхылхэм ягъэхъа-зырын мӀфэ блэгъэхэм фежъэ-щтых, ахэм Адыгеим псэупӀэ къыщӀащӀагъын алӀэкӀышты.

ПсэупӀэ сертификатым нэмыкӀэу АР-м иминистрэхэм я Кабинет унашхэу зэришӀыгъэмкӀэ, цыфхэм псэупӀэ зарагъэгъотыкӀэ ащ итыштыхэр къыра-щӀащӀагъынхэмкӀэ унагъом ис нэбгырэ пӀэпчэ тефӀу сомэ мини 100 зырыз аратышты.

Херсон хэкум къыкӀыгъэ Галина Билеявар ежъ ишӀоигъоныгъэкӀэ социальнэу къулыкӀуэм илофышӀэхэм ягъусэу фӀо-фашӀэхэр адегъэцакӀэ. Ащ къызэрилоатагъэмкӀэ, кӀэлэега-джэу Ӏоф ышӀэщтыгъ, ишхъэгъусэ ыкӀи янэ игъусэхэу ашхъэ къырахыжьэжынын фаеу хуыгъэ. ЯкӀэлэцӀыкӀухэр адыкӀэ къэна-гъэх, ыгу афӀузы.

— Адыгеим дахэу къыщыт-пэгъокӀыгъэх, агу зӀэлухыгъэу, дӀэгъоу къытфыщытых. Зэтефыгъэу тагъашхэ, чыӀопсыри дахэ. Мыщ фэдэ къыныгъохэм та-хэмытыгъэмэ, мыщ зыщыбгъэ-псэфынкӀэ фэдэ щыӀэп. Ау

кӀалэхэр къызэрэтфэмыкӀуа-гъэхэм къыхэкӀэу сыгу адыкӀэ щыӀ, — **къыӀуагъ ащ.**

Нэбгырэ 12 хуыгъэу Бухаревхэм яунагъо Адыгеим щыӀ. ЫпшӀэкӀэ зигугъу къэтшыгъэ нӀоу илъэс 87-рэ зыныбжыр ахэм ащыщ. Мы лӀакъом анахыжхэу ахэт хуӀлфыгъэм къызэрэтфилоатагъэмкӀэ, Брянскэ хэкум щыщых, 1960-рэ илъэсым къыщыублагъэу Херсон хэкум

ЗэкӀэми зэдырагъаштэу къа-Ӏуагъ дахэу Адыгеим къызэра-щыпэгъокӀыгъэхэр, ащкӀэ рес-публикэм ипашхэм афӀэразэх. Лъэшхэу ягуапэу БолэкӀо Анзор илофшӀакӀэ къыхагъэщыгъ.

— ЧӀэщыр хӀэклогагъэу Крас-нодар тыккыраши, Адыгеим тыккызыкӀуагъэм щыублагъэу Анзор къытӀахыгъэу къытхэт. КӀэлэ хуӀпхъ, губзыгъ, мафэ къэс къытхэхъэ, тищыклагъэ

ЗыгъэпсэфыпӀэм зэкӀэмкӀи нэбгыри 127-рэ щӀэпсэу, ахэм ащыщхэу зыныбжъ имыкӀуыгъэр нэбгырэ 32-рэ мэхъух.

щӀэпсэх. Мыхэм чыплӀэу унэ ялӀэу селом дэсыгъэх, анахыу мэкъумэщ хызмэтым пылтых, чыгъухэр алӀэжыых. Украинцэхэр япсэупӀэу къоохэу зырагъажъэм, ашхъэу къырахыжьэжынын фаеу хуыгъэ. Техникэу ялагъэр зэкӀэ: тракторыр, комбайнэр, машинэр къагъэнагъ. Ащ нэмыкӀэу чыгу гектари 100, чӀэлъхъапӀэм ца-гъӀӀылыгъэу лӀэжыгъэу тонн 300 къызэранэкӀыгъэх.

щыӀэмэ къыкӀэлупчӀэ, лъӀоу ти-лӀэхэр къытфегъэцакӀэх. ЗэкӀэ-ми ацӀэкӀэ тхъаегъэпсэу етӀо тшӀоигъу, — **къыӀуагъ бзылъ-фыгъэхэм ащыщ.**

Бухаревхэм къызэраӀуагъэмкӀэ, кӀэлэцӀыкӀуиш ягъус, ахэр еджапӀэм ыкӀи спортивнэу сек-цием макӀох, ялӀэгъухэм псын-кӀэу ахэгъозагъэх, зэкӀэ агу рехых.

— Адыгеим рӀэхатныгъэу зэ-риплым тегъэгушӀо. Тэ тызщы-псэугъэм дэт еджапӀэр зэха-гъэтэкъуагъ, зы кӀэлэеджакӀом шӀобжхэр тецагъэ хуыгъэ. КӀэлэцӀыкӀухэр ыкӀи нэжъ-лужъ-хэр уигъусэхэу хъумэ игъом чыӀунэм унэсын зӀагъ, ар кын къытщыхъуштыгъ, — **къыӀуагъ мы лӀакъом щыщ бзылъ-фыгъэм.**

УичыплӀэ гупсэу къэубгыне-нышъ, умышӀэрэ чыплӀэм укӀо-ныр псынӀкӀэп. «Хымэ лыуз щыӀэп» аӀо адыгэхэм. Херсон хэкум щыщхэу егъэзыгъэкӀэ зышхъэу къезыхыжьэжынын фаеу хуыгъэхэм ялыуз Адыгеим щыпсэхэрэм зӀахӀагъ ыкӀи шхъадж иамал къызэрихъу иӀэпыӀэгъу арагъэкӀы. Агу амы-гъӀодэу, щыӀэныгъэм къаты-рилъхъэгъэу кыныр зэрада-гошщым пылтых. Мыщ фэдиз хъэзаб зыпӀэкӀыкӀыгъэу цыф-хэм ящыӀакӀэ зэтеуцожынынэу тафӀэлало.

КӀАРЭ Фатим.

АР-м и Парламент

Клэщакло зыфэхъугъэхэм къадырагъэштагъ

Къыблэ-Урысые Парламент Ассоциацием ия XXXVII-рэ Конференциеу илагъэр АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэр ары зэхэзыщэгъэр.

Юфтхъабзэр мэфитурэ клягъэ. Ыпэрапшэу Ассоциацием икомитетхэм зэхэсыгъохэр ялагъэх. Шхъадж зыфэгъэзгъэ лъэныкъом елгытыгъэу шюльпыхэм яхэбзэхъухъэ къулыкхуэр клэщакло зыфэхъугъэ джэпсальэхэм, законопроектхэм ахэр ащытегушылагъэх.

Нэужым Ассоциацием и Совет зэхэсыгъо илагъ. Ащ тхъамэ-тагъор щызэрехъагъ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэм. Ассоциацием хахэрэ парламентхэм язэдэлэжьэныгъэ ащ осэшхо къыфишыгъ.

— *Шюльпыхэм яхэбзэгъэуцу къулыкхуэу Ассоциацием хахэхэрэм цыфхэм ящылакэ нахышху шыгъэным тегъэпсыхъагъэу Юфышхо ешэ. Илъэс тлокым ехъоу Юф зы-здатшхэрэм пшъэрылхуэ, гухэлхуэ тилэхэм-клэ зэрэзэдэгъахтэрэр,*

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр клэщакло афэхъугъэхуэ проектибл ЮРПА-м и Конференцие шытегушылэнхуэ къыхалхъагъ. Хэдзаклохэм адашхэрэ зэлуклэгъухэм къякълуалэхэрэм Юфыгъоу зигугъу къашыхэрэм къапкырыкхэзэ ахэр зэхэгъэуцагъэх. Адыгеим исхэм ямызакъоу, нэмыкл субъектхэм ащыпсэхуэрэмкли мэхъанэ ялэу щыт.

гумэклыгъоу къэуцухэрэм ядэгъэзыжынклэ зыкыныгъэ тазыфагу зэри-лыр, федеральнэ гунчэм тыккызэрэзыхырэр нафэ къэхъугъ, — къы-луагъ ащ.

Пленарнэ зэхэсыгъом пае комитетхэм къагъэхъазырыгъэ повесткэм Советыр тегушылагъ, Юфыгъоу ащ цыгъэнэфагъэхэм зэклэми игъоу зэдаштагъ. Нэужым шюльпыхэм яхэбзэхъухъэ органхэм ядепутатхэу ЮРПА-м ищытхуэ тхылхэмклэ къыхагъэщыгъэхэм ахэр ара-тыжыгъэх.

Пленарнэ зэхэсыгъом хэлэжыагъэх АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат, федеральнэ инспектор шхъалэу Сергей Дрокинур, УФ-м Федерациемклэ и Совет исенаторхэу Александр Наролиныр, Хъопсэрыкхуэ Мурат, УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатхэу Пэнэшхуэ Къэпплан, Владислав Резник.

Пстэумкли джэпсальэ 39-рэ ыкли федеральнэ хэбзэгъэуцу-

Бюджет-финанс Юфхэм, УФ-м ибанкхэм явкладхэм, къэралыгъо зээгъыныгъэм исистемэ, къэлэгъэпсыным епхыгъэ Юфшлэнхэм, пэлудзыгъэ шыклэм тетэу Юфтхъабзэхэм язэхэщэн, политическэ партиехэм язэхэщэн афэгъэхьыгъэ джэпсальэхэм АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэр клэщакло афэхъугъ. Хэзыгъэ имылэу, зэклэми ЮРПА-м къадыригъэштагъ.

гъэхэм ащышхэм зэхъоклыныгъэу афашышхэм язаконопроекти 2 ащ щаштагъ. Мобилизацием къыхиуытагъэхэм лэпылэгъу ятыгъэным, бизнес цыкълум ыкли гурытым хэхъоныгъэхэр ягъэшыхъэнхэм, хэбзэлэхъэмрэ къаугъоххэрэмрэ, сатыу зэфыщытыклэхэм, чыгулэжыным, зеклоным, культурэм, общественнэ ыкли политикэ Юфшлэнхэм, нэмыклхэм ахэр афэгъэхьыгъэх.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр клэщакло афэхъугъэхуэ проектибл ЮРПА-м и Конференцие шытегушылэнхуэ къыхалхъагъ. Хэдзаклохэм адашхэрэ зэлуклэгъухэм къякълуалэхэрэм Юфыгъоу зигугъу къашыхэрэм къапкырыкхэзэ ахэр зэхэгъэуцагъэх. Адыгеим исхэм ямызакъоу, нэмыкл субъектхэм ащыпсэхуэрэмкли мэхъанэ ялэу щыт.

Псэуплэм ищэн-щэфын зыр фэгъэхьыгъ. Ны мылхуэрыгъэ-федэзэ унагъом унэ къызищэфыклэ клэлэцыкълухэмрэ ны-тыхэмрэ ар зэдыряенэу, нэгырэ пэпчъ лахъ щырилэнэу федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм къыщелу, ау ар гъэцклагъэ зэрэхъурэм къэралыгъор лыплэжыныну шыклэ гъэнэфагъэ шылэп. Ащ фэшл зэшхъэгъуситлэм язырэм изакъоу унэр къыфанэу, нэмыклхэм ар арищэжъэу бэрэ къыхэкълэ. Ащ фэдэ псэуплэр зыщэ-

фыжыххэрэм зэрарышхо ашлын-ным ищынагъо ателъ мэхъу. Сыда плэмэ, хыкумым Юфыр нэсэу, ар зыхаплэкклэ, унэм ищэфынклэ зээгъыныгъэу лъэныкъуитлэм зэдашыгъэм клячлэ имылэжыныну рыхуухъашт. Клэлэцыкълу унагъом исхэм яфитыныгъэхэри мыщ дэжыым укыуагъэхэ мэхъу.

А зэпстэур къыдалхытэзэ, законом джыри зэ хэплэжыны-хэш, ны мылхуэрыгъэ-федэзэ ащэфыгъэ псэуплэхэм япхыгъэ тхылхэр зэрагъэпсыхэрэм къэралыгъор зэрэлхыплэщт шыклэ агъэнэфэным Адыгеим и Парламент идепутатхэр клэщакло фэхъугъэх. Мы джэпсальэр зыфаклорэр УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэу Татьяна Голиковар ары.

Шлок зимылэ медицинэ страхованием исистемэ фэгъэхьыгъэр УФ-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ фэгъэзагъ. Цыфым медицинэ страхованиемклэ иполис къызщыратыгъэ шюльпырым нэмыкл чыплэ горэм медицинэ лэпылэгъу щызэригъэгъотэу бэрэ къыхэкълэ. Законом къызэрэщилорэмклэ, ащ ыпклэ чыплэ фондэу тхылхэр къезытыгъэм ыгъахыжыным фае.

Адыгеим медицинэ лэпылэгъум ыуасэу илхыр, нэмыкл субъектхэм, гушылэм пае, Краснодар краим тарифэу къыгъэ-

нафэхэрэм анахъ макл. Республикэм ипсэуплэхуэ Краснодар пэблагъэхэм адэххэм гъунэгъу краим лэпылэгъур щызэрагъэгъотыныр нахъ лэшлэхъафэхъу. Ахэм фэлэ-фашлэу къафагъэ-цэклагъэхэм апклэ республикэм ытыжыныр къын.

Ащ фэшл АР-м и Парламент идепутатхэр шюльпыритлэм рас-четхэр зызэдэшыхэкклэ агъэфедэнэу коэффицент тедзэ къагъэнэфэным клэщакло фэхъугъэх.

Мыхэм анэмеклэу бюджет-финанс Юфхэм, УФ-м ибанкхэм явкладхэм, къэралыгъо зээгъыныгъэм исистемэ, къэлэгъэпсыным епхыгъэ Юфшлэнхэм, пэлудзыгъэ шыклэм тетэу Юфтхъабзэхэм язэхэщэн, политическэ партиехэм язэхэщэн афэгъэхьыгъэ джэпсальэхэм АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэр клэщакло афэхъугъ. Хэзыгъэ имылэу, зэклэми ЮРПА-м къадыригъэштагъ.

Ассоциациер 2001-рэ илъэсэу зызэхашагъэм къыщегъэжыагъэу ащ хахэхэрэм ащыщ АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэр. Аужырэ илъэситфыр пштэми, хэбзэгъэуцугъэхэм афэшыхъэн фэе гъэтэрэзыжыныну е федеральнэ къэралыгъо хэбзэ къулыкхуэм афэгъэзгъэ джэпсальэ 118-мэ тидепутатхэр клэщакло афэхъугъэх. Ахэм ащыщыбэр федеральнэ законхэм лъапсэ афэхъугъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Шэклогъум и 27-р — ным и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэ
лытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Ныбджэгъу лъапгъэр!
Тибзильфыгъэ дахэхэр!

Гуфэбэныгъэ зыхэлъ мэфэк! шлагъом — ным и
Мафэ фэш! тышфэгъуш!о!

Мы мэфэк! анахь нэфхэм ащыщым хэдгъэунафы-
кынау тыфай клэлэцыхуэхэр зыплурэ пстэуми инэу
тызэрафэразэр. Ным ифэбагъэрэ ишлугъэурэ зэхэ-
зышлэгъэ пстэуми мы мафэр агъэлаплэ.

Нэу ушытыныр кын ык!и пшэдэклыхъышхо ащ
хэлъ. Адыгеим щыпсэурэ ны пстэуми лъэшэу тызэ-
рафэразэр кыхэдгъэщынымклэ ушхьагъу дэгъоу
щыт мы мафэр. Къытклэхуэхэрэм яплунклэ, гу-
шхьэлэжъ байныгъэхэр гъэпытэгъэнхэмклэ, цыфыгъэ
шэпхъэ дахэхэр ахэлхьэгъэнхэмклэ, я Хэгъэгу фэ-
шыпкхъэхуэ ахэр плугъэнхэмклэ ныхэм пшэрылпы-
шхо зэшлуахы.

Зэк!э ныхэм ык!и нэнэжхэм тыгу къыдделэу та-
фэла!о псауныгъэ пытэ ялэнэу, яунагъохэм зэгуры-
лоныгъэ-рэхъатныгъэ арылынэу! Шьунэхэм ренэу
гушлуагъор къачлэщэу, шлугъэгуым шьугухэр ыгъэфа-

бэхэу, щыпэ дахэр шьунэгу темыклэу шьупсэунэу
шьуфэтэ!о! Шьуипфыгъэхэмрэ шьуипхъорэльфхэм-
рэ ягъэхьагъэхэмклэ ренэу шьуагъэгъушлэнэу, шьуи-
унэхэм тынчыгъэ-зэгурылоныгъэ арылынэу тышью-
фэла!о!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу,
Урысые политическэ партией «Единэ Россию»
и Адыгэ шьолпыр къутамэ и Секретарэу
КЪУМПИЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР

БЛЭГЪОЖЬ Сар:

«Сынасыпыш!о дэдэу зысэлъытэжъы»

Ишхьэгъусэу Ислъамрэ
ежыыррэ пшэщыпплурэ зы
шъаорэ зэдаплугъ, щыланыхъэ
гъогу занклэм тырагъэуцонхэ
альэкыхъ. Ным и Мафэ фэгъэ-
хыгъэ мэфэк! зэхыхъэу АР-м и
Лышхъэу Къумпил Мурат зы-
щфэгъушлуагъэм Сарэ рагъэблэ-
гъагъ ык!и тын лъаплэу «Мате-
ринская слава» зыфилоу къыфа-
гъэшшоагъэр къыщыратыжъыгъ.

— Бзыльфыгъэр чышхъа-
шъом къызкытехъорэр ны хъу-
нэу ык!и унэгъо джэныкыо ма-
шлор ымыгъэкълосэнэу ары, —
къелуатэ Блэгъожь Сарэ. —
Мыщ фэдэ тын лъаплэ къысаты-
ным сежагъэп, ау сыгу лъэшэу
къыдищэжъ. Сыдигъуи сишхъэ-
гъуси (ыш пасэу дунаир ыхъо-
жыгъ) сэри тизакъоу таплугъэ-
ти сабыибэ тилэным тыклэхъо-
псыщтыгъ. Тхъэм нэбгыритф
къытитыгъ, хэбзэ лощлэныр
тшлэхэзэ, зэрэтфэлэхъу ахэр
тплугъэх, едгъэджагъэх.

Хъут Ислъам чыгъухэр зылэ-
жырэ фирмэу «Агрокомплекс»
зыфилорэм икьутамэу Пэнэжы-
кыуае дэтым трактористэу лощ
щешлэ. Сарэ илъэс пчъагъэ
хъугъэу цыфхэр социальнэу
къэухъумэгъэнхэмклэ зэхэубы-
тэгъэ Гупчэу Теуцожь районым
щылэм лут. Социальнэу лощышлэу
Сарэ зэрэщытэз, илфыхъэхэми,
ахэм къаклэхъухъажыгъэхэми
(пхъорэльфи 6 ил) уахътэ къа-
фыхыгъэкълэны елъэкълэ.

Сарэ унагъо ышлэнэу зыри-
гъэжыгъэр ыгу къэкълэжы:

— 1991-рэ илъэсым Нэкл-
мазэр итыгъ, сшыпхуу къызы-
хъугъэ мафэр хэдгъэунафы-
кынау ыдэжъ сыкылауагъ. Ащ
Ислъам сыщылуагъ. Мэзитло
тыздэгъушлэуагъ, «ори илъэс
30-м укхъыгъ, сэри ары, арышъ
унагъо зэдэтшлэным игъо къэ-
сыгъ» ылуи къысылуагъ. Тызэгъу-
рылуи, тызэзэгъи щылэныгъэ
гъогу джауштэу тызэдэпхъанэу
хъугъэ ык!и сыклэгъожьэу зы
мафэ кыхъэкълэжыгъ. Зым къылэ-
пызырэр адрэм къыштэжыгъэ,
унэгъо дахэ зэдэтшлагъ.

Тигушылэгъу лощ ышлэзэ са-
быитфыр ыплун зэрилъэкълэжыгъэр
ежъ ышхъэ закъо фильэгъужы-
рэп. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмклэ,
лэпылэгъушхоу илагъэр ипщэу
Хъут Хъаджрэт ары. Тэтэжыр
Хэгъэгу зэошхом хэлэжыагъ,
улэгъэ хылыгъэ тецагъэу кыгъэ-
зэжыгъагъ. Арэуштэу зэрэщыт-
зэ, ыпэк! къымыгъанэу унэгъо
лофыр ыгъэцэклагъ, ик!алэ иса-

Нэбгыритф къэбгъэхуныр ык!и пплуныр псынклэп. Ар къыздэхуыгъэ
бзыльфыгъэм лытэныгъэрэ шхъащэрэ фэпшынхэр тефэ. Теуцожь
районым ит къуаджэу Пэнэжыкыуае щыщ Блэгъожь Сарэ (Хъутмэ
яныс) джащ фэдэ бзыльфыгъэ насыпышлэхэм ащыщ.

быйхэм ыналэ атетыгъ, гъэсэ-
пэтхыдэу арилоштым шхъасы-
гъэп. Ыныбж илъэс 89-м итэу
дунаим ехыжыгъ.

— Пчэдыжым клэлэцыхуэхэр
зэбгырысщыхэти лощышлэм
сыклоштыгъ, — къелуатэ Сарэ.
— Щэджагъор къызысыклэ унэм
сыкъэчъэжыты, згъашхэщты-
гъэх. Нэужым сипщ къыфэз-
гъанэхэти, ар алпыппэщтыгъ,
дэгъоу къыскъотыгъ. Сишхъэ-
гъуси сабийхэр икласэу щытти,
лэпылэгъушлоу силагъ.

Унагъо пшлэныр лэшлэхэп, ащ
етлани сабыитф къэбгъэхуныр,
ахэм плуныгъэ-гъэсэныгъэ тэрэз
ябгъэгъотыныр псынклэп. Ащ
даклоу, ежъ клэлэцыхуэхэм азы-
фагу гуфэбэныгъэ, зэгурылоны-
гъэ илъэу ппунхэм мэхъанэшхо
и. Сарэ къызэрэхигъэщыгъэмклэ,
яунагъо къызэрыклоу, шлугъэ-
гъурэ зэкъотныгъэрэ зэрылэу,
адыгэ шэн-хэбзэ зекълэклэхэм
язэхъаклоу щыт. А пстэури яль-
фыгъэхэм ахалхъанымклэ зэ-
рыгъуазэщтыгъэхэу бзыльфы-
гъэм къылуагъэр янэжъ-ятэжъ-
хэм, янэ-ятэхэм ежъхэр зэра-
плугъэ гъэсэпэтхыдэр ары.

— Сишхъэгъуси сэри тиклэ-
лэцыхуэхэр зэрэплугъэхэ шы-

клэм шъэф хэлэу щытэп, —
ело Блэгъожь Сарэ. — Тэ тина-
хъыжхэм тызэрагъэ лъагъом
тедгъэхъанхэм тыпыллыгъ, зэ-
рэхъунхэ фаер зэпымыоу ятло
зэпытыгъ. Ау унэгъо закъор арэп
сабыир зыплурэр, ащк!э мэхъанэ-
шхо зилэр еджаплэр ары. Унэм
зидгъэкълэхэк!э, клэлэегъаджэр
янэ мэхъу. Ащ зэрэдэлунхэ фаер
ахэм агурьдгъэлуагъ. Щылэны-
гъэм зыкъызэрэхъагъотэщтым,
цылф зэфыщытыклэ анахь шхъа-
лэхэм, нэмыкыбэхэми еджаплэм
щафагъэсагъэх.

Хъутхэм яклэлэ плугъэхэм
щылэныгъэм чыплэ гъэнэфагъэ
щаубытын алъэкълэжы. Анахъы-
жъэу Еленэ Мыекълэпэ къэралы-
гъо технологическэ универ-
ситетыр къыухыгъ. Илъэс пчъа-
гъэ хъугъэу ООО-у «Семейный
стиль» зыфилорэм тучантесэу
лоф щешлэ. Унагъо зыхъагъэр
илъэс 15-м къехъугъ, пшэщыт-
плурэ клэлэрэ илэх. Марини уна-
гъо ис, пшэщытплурэ клэлэрэ
еплу. КФХ-у А. Бэгъушъэм лощ
щешлэ. Фатимэ Мыекълэпэ къэралы-
гъо технологическэ универ-
ситетыр къыухыгъ. «Товаровед»
зыфилорэ сэнэхъатэу зэрэджа-
гъэмклэ лощ ешлэ, ар Красно-

дар дэт тучанышхоу «Окей»
зыфилорэм лут. Илофшлагъэ щыт-
хуу тхылхэмклэ бэрэ кыха-
гъэщыгъ. Нэфсэт сэнэхъат зэ-
фэшхъафхэр зэригъэгъотыгъ.
Апэ Краснодар дэт колледжым,
нэужым Пшызэ къэралыгъо
технологическэ университетым
ащеджагъ. Джы магистратурэм
члэхъажыгъ.

Анахь шхъалэу, анахь класэу,
яклэлэ закъоу Аскэр Мыекълэпэ
къэралыгъо гуманитар колле-
джым ия 3-рэ курс щеджэзэ
члэк!и, дзэ къулыкълэм к!уагъэу
къэт.

— Зыщымырэхъат уахътэм
тефагъ сиклэлэ закъо къулыкълэр
зыщыхырэр, — ело Сарэ. — А
нынэ, уклатхэу зыгорэм ук!о-
къон есэлэ. Ежъым «Тэрмыр-
мэ хэта шьукъэзыухъумэщтыр?»
къыселожы. Зэзэгъыныгъэм
клэтхэнышъ, къулыкълэм кыхъанэ-
жынау ащ сыдигъуи ылоштыгъ.
Ащ фэдэ унэшъо теубытагъэ
зышхъыгъэ физэпысыутыныр си-
амалэп, дезгъэштэщт. Сыда
плэмэ къыухъумэщтыр ежъ кы-
зыщыхыгъэ хэгъэгур ары.

Тигушылэгъу ащ фэдэ зэхэ-
шык! куу зэрилэм ушхъагъу
гъэнэфагъэ и. Кырым Урысы-

ем къызыхагъэхъажъ лъэхъаным
Сарэ илофшлагъоу Нэныжъ Са-
идэ игъусэу Украинэм клохи,
клэлэцыхуэхэр къыращыгъагъэх.
Мары джыри бэмышлэу ахэм
нэбгырэ 500 фэдиз Украинэм
къыращыхи, республикэм изы-
гъэпсэфыплэхэм къащагъэх.
Арышъ, зыщыщыклагъэм зыщы-
мырэхъат чыплэхэм ук!он фаеу
зэрэщытыр бзыльфыгъэм дэ-
гъоу къыгурэлэ.

Илофшлагъухэм къызэрэха-
гъэщырэмклэ, Блэгъожь Сарэ
сабыибэ зилэ нэу зэрэщытым
даклоу, илофшлэнк!э чанэу къа-
хэщы. Пшэдэклыхъ гъэнэфагъэ
илэу ащ ек!уалэ, сыд фэдэрэ
лоф фежъагъэми, зэрифэшъуа-
шэм тетэу егъэцэк!э. Илъэс
зэк!эпыхуэхэм опытуу зэригъэ-
гъотыгъэр ныбжык!эу гупчэм
къылухъэхэрэм зэралыгъэлэсы-
щтым сыдигъуи пылэ, ахэм янэм
фэдэу ашхъэрыубгъуагъ. Соци-
альнэу лощышлэхэм азыфагу зэ-
хъэрэ зэнэкъокълэхэм ар чанэу
ахэлажъ. А зэпстэуми яшыхъат
щытхуу ык!и рэзэныгъэ зыхэлъ
тхылхыбэхэр къызэрэфагъэшъо-
шагъэм.

Кыхъэсымыгъэщын слъэкыл-
щтэп, волонтер отрядхэу «Гу
зэлухыгъэр» ык!и «Тэ тызэгъус»
зыфилорэм Сарэ пэрытэу зэ-
рахэтыр.

Сабыибэ зилэ ныр насыпы-
шлоу сыдигъуи алытэ. Ащ даклоу,
ным илофшлэн фэдэ пчъагъэк!э
нахыбэ зэрэхъурэр, къыныбэ
зэрилэгъурэр кыхагъэщы. Ау
Сарэ арэуштэу ылытэрэп.

— Сынасыпыш!о дэдэу зы-
сэлъытэжъы, — ело Блэгъожь
Сарэ. — Сыда плэмэ насыпы-
гъэр клэлэцыхуэхэр ары. Ахэр
еджаплэм е лощышлэм кыхъыжъ-
хэу «Мам, пап мыр къыддэ-
хъугъ, мыр тшлагъэ, мырэуштэу
тыкыхагъэщыгъ» залок!э уагъа-
тхэ. Сабыибэ силэнэу сызы-
клэхъопсыщтыгъэ гухэлъ чыжъэр
джы къыздэхъугъ. Унэгъо лужъу
зэгурыложым илэ шлугъэгуым
ык!и насыпым кынэу плыгъурэр
пшагъэгъупшэ.

Унэгъо лужъум щаплурэ сабий
лэпчэ ным игуфэбагъэ, ишлү-
лэгъу лылысынау щыт. Джащ
Сарэ зэпымыоу ыуж итыгъ,
ишхъэгъусэу Ислъами фэлъэ-
кыштымклэ ыуж кынагъэп.
Яльфыгъэхэми ар дэгъоу зэха-
шыкылыгъ. Ны-тыхэмклэ ащ нахъ
лъаплэ зы щылэп.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Ныдэльфыбзэр орэмыкIод

Ныдэльфыбзэм имэхъанэ сабыим ицыкIугъом кыщегъэжъагъэу кыгурылон, унагъоу зыщапIурэм ар щыжъынчын фае. Ау непэ тлэгъурэр нэмыкI шыпкъ. Адыгабзэр зышIэрэр нахъ макIэ мэхъу зэпыт, кьалэми, кьуаджэми адэс кIэлэцIыкIухэр урысыбзэм нахъ дехъых.

Адыгабзэм рылажъэхэрэм янахъыбэм лъэпкъ факультетыр кьаухыгъ. Непэ адыгэ филологиемрэ культурэмрэкIэ факультетым илофшIэн зэрэзыхищэрэр, гумэкIыгъоу илэхэр, гъэхъагъэу ышIыхэрэр зэдгъэшIэнэу ащ ипашъу Хьамырзэкъо Нуриет гущылэгъу тыфэхъугъ.

— Адыгабзэр зылулгъыр нахъ макIэ зэрэхъурэр лъэпкыим иуз, — еIо тигушылэгъу. — ГухэкI нахъ мышIэми, бзэр щылэныгъэм щамыгъэфедэ зыхъукIэ ар цыкIу-цыкIузэ мэкIодыжъы. Ныдэльфыбзэр зыкIыпIулгъын фаер бэмэ кьагурылорэп. ОныбжыкIэфэхэ кьырадзэрэп, Iум-пэм ашIы, ау аныбжъ зыхэкIуатэкIэ, мылькум нахъ, бзэм уасэ нахъ зэриIэр, зэрэпIэпIэр кьагурэлэ, кьызэкIэбэнэжъых. Ныдэльфыбзэм икьызетегъэнэжъын политикэ ыкIи кьэралыгъо Iофэу щытын фае. ЗэкIэми тызедемылэжъмэ, ар кьызетегъэнэжъын плъэкIыщтэп.

Адыгэм ыпсэр, ылъапсэ зыдэщылэр адыгэ кьуаджэр ары. Ащ дэс кIэлэцIыкIухэри урысыбзэм нахъ дехъых. Арэу щытми, зэрэфэлъэкIэу, амалэу щылэмкIэ ныдэльфыбзэм изэгъэшIэн тыдэлажъэ. Тэ зыр арэп мыш фэдэ чIыплэ кьин итыр. Лъэпкыбзэхэм яIоф джащ тет.

— Нуриет, непэ адыгэ лъэпкъ факультетым сьд фэдэ сэнэхъата иIэхэр?

— Тифакультет нэмыкIхэм афэдэп, адыгабзэм Iоф дэзышIэн амал зилэ кIэлэегъаджэхэр, специалистхэр кьычIэзыгъэкIырэ апшъэрэ еджэплэ закъоу тыщыт. Мы аужырэ ильэсхэм Адыгэ кьэралыгъо университетым зэхъокIыныгъэшхохэр щыкIуагъэх, джы гъэсэнэгъэ программэкIэ зэтеутыгъэх.

Сэнэхъатыр кьызэлутхы

ащыщ. КьакIорэр макIэ, сыда Iомэ ухъулыфгъэмэ лэжъапкIэу кьэпхырэм унагъор рыпIыгъын фае.

Сэнэхъатхэм япхыгъэ программэхэр дгъэпсыхэ зыхъукIэ кьызэлъаубытырэр нахъыбэ тэшIы. ГушIэм пае, филологие шIэныгъэ зэзгъэгъотыхэрэр адыгабзэки, урысыбзэки кIэлэегъаджэ хъун алъэкIыщт, бзитIумкIи тхэнхэ, гъэзетхэм, журналхэм, культурэм епхыгъэ учреждениехэм Iоф ащашIэн амал яI. «Литературное творчество» зыфилорэм тхэным, творчествэм нахъ фэцагъэхэр ары кьекIуапIэхэрэр, зэдзэкIакIор ятIонэрэ сэнэхъатэу ятэты. Ар кьэзыухыхэрэм литературэмкIэ кIэлэегъаджэ, журналист, зэдзэкIакIо хъун амал яI, ахэр тиреспубликэ ищыкIэгъэ IофшIаIоX. Ау Адыгеим икIыгъэхэми, урысыбзэмкIэ лэжъэнхэ алъэкIыщт.

Непэрэ мафэр пштэмэ, студенти 143-рэ (очнэу ыкIи заоч-

джэ пэрытых, ащ нэмыкI гурыт еджапIэхэм аIутых, Адыгэ телевидением, радиом, «Адыгэ макъэм» ащэлажъэх, тифакультети бэ кьыIунэжыгъэр. Урыс пшъэшъэжъыем зэдзэкIыныр зэригъэшIагъэу типографием Iоф щешIэ. Тызшыгъын тил, ау ахэр нахъыбэ хъунэу тыфай.

— Адыгэ филологиемрэ культурэмрэкIэ факультетым игъэкIотыгъэ гъэцэкIэжъынхэр рашIыллэгъэх, ащ амалыкIэхэр кьыишъуитыгъэх?

— ГъэцэкIэжъынхэм ауж гъэрекIо тифакультет кьызэлутхыжыгъ. АщкIэ ректорым тыфэраз. ТиеджапIэ агъэкIэжыгъэ кьодыеп, чIэтыр зэкIэ кьытфызэблахъугъ, джы аудиториехэр зэкIэ зэтегъэпсыхъагъэх. Студентхэр зыщеджэщтхэ аудиториехэм анэмыкIэу хъакIэщитIу тил. Iэпэласэхэми кабинет

гъоу кьыдгурылуагъ. АдыгабзэкIэ тхыгъэ кьэбарэу щылэр мэкIэ дэд, тхыIеджапIэм тыкIон амал тилагъэп. Студенческэ проект бэмышIэу дгъэпсыгъ, тыгъэгъазэм и 2-м Дунэе форумышхо зэхэтщэн мурад тил. НэмыкI гухэлъхэри тилэх.

— Адыгабзэм фэгъэхъыгъэ Iофтхъабзэу зэхаишъуицхэрэм ягугъу кьэпшIыгъэмэ дэгъугъэ.

— Адыгабзэм имэхъанэ цыфхэм кьагурылоным, шу алъэгъуным, сьд пае мыр тищыкIагъа амылоным афэшI Iофтхъабзэхэр бэу зэхэтэщэх. Ильэс пчъагъэ хъугъэу адыгэ диктантыр ретэгъэкIокIы. Ащ хэлажъэхэрэм япчъагъэ хэхъо зэпыт. Джащ фэдэу адыгэ лагерь зэхэтцагъ, пандемием ыпкъ кьыкIыкIэ ар зэпыугъагъ, мыгъэ ятIонэрэу кIэлэеджапIэхэр хэлэжъагъэх. Ар ныбжыкIэхэм лъэшэу агу рехъы. Апэрэм хэлэжъэгъэгъэ нэбгырибл тифакультет кьычIэхъагъэхэу щеджэх. Ахэр мыгъэ лагерьм вожатэу кIуагъэх. Iофтхъэбзэ гъэшIэгъонэу зэхэтцэхэрэм ащыщ Жэнэ Кьырымызэ ыцIэкIэ щыт дунэе литературнэ зэнэкъокъур. Тилъэпкъэгъоу, ГИТИС-р кьэзыухыгъэу, джы театральнэ продюсерэу Iоф зышIэрэ КIуращынэ Лейлэ игукъэкIыкIэ ар зэхэтцагъ. КIэлэцIыкIухэм апае тхыгъэу щылэр зэрэмакIэр кьыдалытэзэ, ильэси 3-м кьыщегъэжъагъэу 5-м нэс зыныбжъ сабыихэм атегъэпсыхъэгъэ IофшIэгъэ 600-м ехъу ащ кьырахъылагъ. УцугъуищыкIэ зэтеутыгъэу теклоньгъэр кьыдзыыхыгъэхэр дгъэнэфагъэх. Анахъ IофшIэгъэ дэгъухэр зыдэтыщт тхылхэр, аудио тхылхэр, мультфильмэхэр зэхагъэу-цон агу хэлъ.

Джащ фэдэу ыпэкIэ зигугъу кьэсшIыгъэ дунэе форумым кьыдхэлъытагъэу ятIонэрэ мафэм лъэпкъ культурэм фэгъэхъыгъэ семинар зэхэтщэщт, ильэс ренэм Iоф зышIэщт кIэлэеджапIэхэм язаочнэ еджапIэ дгъэпсыщт. Мазэм зэ кьатцэхэзэ адыгэ шэн-хабзэхэм язэгъэшIэн фытегъэпсыхъэгъэ Iофтхъэбзэ гъэшIэгъонхэр афызэхэтщэщтых. Джащ фэдэу онлайн викторинэу «Лэушыр» («Черкесский олененок») ныбжыкIэхэм ашIогъэшIэгъоныщт.

— Нуриет, тхъагъэгъэ-псэу гушIыгъэу укьызэрэ-тфэхъугъэмкIэ, ишъу-гухэлъхэр Тхъэм дахэкIэ кьыжъыудегъэхъух!

ДЕЛЭКЪО Анет.

кьыхэкIыкIи ныбжыкIэхэр фэхэп. Шысэ кьэсхъын. Экономикэм епхыгъэ сэнэхъат Краснодар щызэзыгъэгъотырэ пшъэшъэжъыем мыгъэ тадежъ кьэкIуагъ, егъашIэм сыфэягъ адыгабзэм сьдэлэжъэнэу ылуи. Зэрыпсэушт сэнэхъатыр зэригъэгъотыгъэу, джы ыгукIэ зыфэцэгъэ лъэныкъом феджэщт. Ащ сьд кьыгъэлыгъорэр? НыбжыкIэхэр фэмыекIэ арэп, псэукIэ амалэу ялэщтым ыгъэразэхэрэп. КIалэхэр макIэу кьызэрэчIахъэхэрэр гумэкIыгъоу тилэмэ

нэу) тил. КьэкIорэгъым кьыщегъэжъагъэу заочнэ шыкIэр щылэжыщтэп. ГухэкI нахъ мышIэми, джы кьакIохэрэм бзэмкIэ шIэныгъэу алэкIэлым уигъэрээнэу щытэп. Ащ елгытыгъэу типрограммэ зэхэтэгъуцо. IупкIэхэри, дэгъоу еджэхэрэри тилэх.

Зисэнэхъат фэшыпкъэу, ныдэльфыбзэм фэлажъэу тилэр макIэн, ахэм ягъэхъагъэхэм тащымыгушIукIын тлэкIырэп. Ахэр Адыгэ республикэ гимназием адыгабзэмкIэ икIэлэегъэ-

шъхъаф афыхэхыгъэу дышъэидэм, Iэпэщысэхэм яшIын зафагъэсэн амал ялэ хъугъэ. Аужырэ шапхъэхэм адиштерэ техникэмкIи тифакультет зэтегъэпсыхъагъ, компьютерхэр, интерактивнэ пкыгыохэр тилэх. Джырэ дунаим ахэр умыгъэфедэхэу егъэджэнхэр гъэшIэгъонэу зэхэпщэн плъэкIыщтэп. Тэ а пIэури тищыкIэгъэ дэдагъ, сыда Iомэ Интернетым адыгабзэкIэ ибгъотэщтыр макIэ. Пандемием ильэхъан, пэIудзыгъэ шыкIэм тетэу Iоф тилэ зэхъум, ар дэ-

Сянэ сынэ кIэт

ГукъэкIыжхэр

Сянэ иджэмакъэ зэхэсхэу кыисщэху, кысилоштыгэхэр джыри стхьакIумэ ит. Сянэ осэпсым фэдэу кьэбзагъэ, ар сэ сынэгэу кIэт зэпыт.

«Нышъор шъоум фэд, сикIал», — ылоштыгъ сянэ. Ежъ яни, яти зехым, илъэсикх нылэп ыныбжыгъэр. Илъэсикхым янэ игукIэгъу ыпсэ хэлъэу щытыгъ. Ар щымыгъупшэу, ынэпсхэр кышлуакIохэ-зэ, гъашлэр кыыхыгъ. Ащ ным илэшлугъэ щыгъупшэщытыгъэп, ар лъэшэу тэри кыдигуригъалоштыгъ. Ныр шлу зэрэплъэгъун фаер тигъашлэщытыгъ. Тянэ тигъэ-лъэгъугъэр, зэхытигъэхыгъэр шэнэу тэ кыитфэнагъ, илъэуж тырыкIуагъ.

Ныр тыдэ ущылэми кыюжэ, кыппэ-плъэ, мычъыежъэу кыппэс. Сянэ Тхъэ кыитфэлъуштыгъ: «Ер тпэчыжъэнэу, шлур кыддэхъунэу, псауныгъэ Тхъэм кыититынэу, кыным тытеконэу, кIалэхэр псаоу кыифэкIожьынхэу, мыхъун агу кымыхъанэу». Шулъэгъу псалъэкIэ сянэ кыиткIалыплъэщытыгъ. Сянэ игушылэхэм кIуачIэ ахэлъэу, гукфэбэныгъэр, шулъэгъур кыабэкIэу щытыгъ. Ар псыми, чы-лэми ахэтын ылъэкIынэу щытыгъ, ыбгъа-шъо шъоум фэдэу лэшлэу, хъурышъом фэдэу фабэу, пытэу тылэкIэубытагъэу типлугъ. Ащ ишлулъэгъу гъунэ илагъэп, унэм кыихъажьын фаехэр кьэмыкIожьхэу чыежъыщытыгъэп, ежъ икIалэхэм анэ-

мыкI гупшысэ имылэу тынэ шылагъ, ахэм ыпсэ ахэлъыгъ.

Пчэдыж нэмазым бэрэ сянэ шы-лъалоштыгъ: «СикIалэхэр псаунхэу, акыыл дахэ ялэу, янасып кIыхъэ хъунэу, еджагъэхэу, гъэсагъэхэу, шлу агу илпынэу, анэгухэр ихыгъэ зэпытынэу, ямыем емынэцIынхэу, ашъхъэ алы-тэжъынэу».

«ШъузикIасэр кышлуфэгъушлэу, кы-шлуфэгъуитIум Iус шъуимышлэу, дахэу шлушылэнэу ары сызыфаер», — ыло-штыгъ сянэ.

«Тян, ахэр зэкIэ пшлэшъуна?», сIуи сызеупчIым, мырэуштыгъ кысилогъагъ:

— А сипшъашъ, шлу пшлэмэ, шлум улоклэжъы, уишлушлагъи мэбагъо, ау е пшлэмэ, Тхъэм кыитфигъэгъуштыгъ, уапэ мыжъосын кыигъэуцун, лъыбгъэклотэн умылпэкIынэу хъушты.

Ащ сянэ кыиригъэкIыштыгъэр: мыхъун, бзэджагъэ пшлэмэ, ппсэ ухэлэжъы, уапэ кьэклэжъы. Тянэ ушъый бэрэ кыитфилы-щытыгъ: зыми тиягъэ етымыгъэкIынэу. «Шъушъхъэ жъугъэгупшысэ, шъунэхэри жъугъалпъэ, етIанэ зэкIэми яджэуап жъугъотыжъышты», — ылоштыгъ.

«Былымыр зынапэм еIэф, акылыр зынапэм олIэф, акыыл шъуилэмэ, егъа-шлэм шъуалытэн». Ащ тынэ кыиригъэ-кIыштыгъэр умылофыр зэмыгъэфэнэу,

кыюмыупчIыгъэхэу укъэмыгушылэныр ары.

«Акылышлор цIыфмэ кьалъэгъу. Делэм ынапэ ыбзэгъу телъ, ащ изакъоу щыл, ау акыыл зилэм чылэ псаур игъус», — аIо. ЦIыфым лъытэныгъэшхо зэрэ-фашлырэр ащ кьэклэ.

«Гушылэ пшIымэ гъэшпыккэжъ, чыгъ бгъэтысхъэмэ егугъу, кьэгъэкI, кIалэ уилэмэ гъашлэ, жъы ухъумэ уигъэшлэ-жъын», — ылоштыгъ сянэ. Сянэ чыжъэу гукIи нэкли плъэщытыгъ. Ар емыджагъэми тхылыр шлу ылъэгъоу, тызаджэхэрэм кьадэлэу щысыщытыгъ, еджагъэхэм яхъуа-псэщытыгъ, ары тэри теджэмэ лъэшэу зыкIышлэиуагъэр. «ЦIыфыр щымылэжъ-ми, ащ ытхыгъэхэр дунаим кытэнэхэрэм къашъхъэпэнба», — ылоштыгъ. Тянэ иакыыл зынэсыщытыгъэр бэдэд.

Ащ ижъуагъо бэрэ кыитфепсынэу тэри тыфэягъ.

«Бзылфыгъэм иунэ кIалэхэр кыхъо-мэ, имашлэ зэкIанэ», — аIо. КIалэхэр оцIыкIуфэ а машлор зэкIэгъэнагъэу сянэ щысыгъ. Ар шъхъахыщытыгъэп. Джащ фэдэу фабэу, ыгу ихыгъэу сянэ бэрэчэ-тыгъ.

ЕМТИЛЪ Разиет.

Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидат,
АРИГИ-м ишIэныгъэлэжъ шъхъаI.

Ныхэм афэсэтхы

(Емтиль Разиет янэ фэгъэхыгъэу кьэтхы)

*Ныр щымылэжъэу игушъу ншIы-
ныр псынкIэп, угу егъэузы, ау
ащ ишIуагъэ угу имыкIэу, щыIэ-
ныгъэр кыуитыгъэу, дунаим
укъызэрэтыригъэхъагъэр кы-
дэлъытэмэ, псынкIэ кыи-
пшъэу. Ным ыгу чыжъэу ма-
плъэ, ыIэхэр шъабэх, ынэхэм
гушIуагъэ акIэлъ, ар зэкIэ
икIалэмэ афэгъазэ, уцуи тIыси
иIэп.*

*ЗэрэслъэкIэу мы гушылэ дахэхэр
ныхэм ыкIи сянэ афэсэгъэхы.*

Сянэ ишлушлагъ

«Сян!» Мы гушылэм нахъ дахэ
Тыдэ кыпхын,
Уянэу укъэзылфыгъэм фэдэ щымыл.
Дунэе нэфыр о кыитптыгъ,
Тыгъэм фэдэу тыбгъэфэбагъ,
Мазэм фэдэу укыитфепсыгъ.
ЧIыгум фэдэу утфэлэжъагъ,

ЦIыфы тэхъуфэ утфэгъуагъ.
«А сикIал», плъэзэ укыитэубзагъ,
«А сипшъашъ», плъэзэ Iэ кыитпыфагъ.
Шулъэгъу-гукIэгъур кыитфэбгоштыгъ,
Уижэбзэ дахи кыитпэбгоштыгъ.
Уинурэ дахи тэ кыиттепсагъ,
Псалъэу тфэлшыгъэм тыгу кыилэтыгъ.
Тыгу хэбгъэкIынэу уфэмыагъ,
Шлу кыддэхъунэу утфэлъэуагъ.
Тишылэныгъэ кьэуухъумагъ.
УикIалэмэ бгъэкIэ уапэлутыгъ.
Тыдэ тышылэми гукIэ уплъагъ.
Пчъэр кыилутхыфэ умычъыагъ,
Кьэлэпчъэ кыбым о улутыгъ.
Тэ тыщэлэфэ тыгу о уилышты.

Плакъоу узыхэсым урикIэсагъ,
Лъэшэуи цIыфхэр о уикIэсагъ,
Аминат дахэр о ябгъэуагъ,
Синанэу, синэнэ дах!
ТэрыкIэ зэкIэмэ уанахы дах!
Угу икьэбзагъэ унэгэу кIэтыгъ,
Уинурэ дахи ташъхъагъ итыгъ.
Уигушылэ нафэу уилоф шыпкыагъ.
Ущымылэжъыми, упсау къашлошлы.
Синанэу, синэнэ дах!
Гукфэбэныгъэу тэ кыитфэлшыгъэр,
Тэ кьэдгъэшлэщытым тыгу илпышты.
Чылапхъэу о еуутыгъэр,
Уильфыгъэмэ агъэбэгъошты.
Синэнэ лэшлур шъоум фэдагъ,
Синэнэ дахэ гукIэгъу зэкIагъ.
Ащ игукIэгъу тыкыиухъумагъ,
Тишылэныгъы урижъогъуагъ.
Уишылэныгъэ кыизэтеуцугъ,
Гузэжъогъу мафи тэ кыитфэкIугъ.
А мэфэ дыджым тыфэмыагъ,
Ау тэ тыфитэп а мэфэ дыджым.

КIалэхэр чэфэу ным кьэтысэкIых,
ЫкокIы шъабэ ахэр етIысхъэх.

Орэд дахэхэр тынэ кьафелэ,
Инанэу цIыкIухэр ащ кьыдежъыу.

Сянэ шIыкIашлэу чылэм шалыатэ.
Гушлор синанэм ынэгэу кыкIэщы.
Бэрэчэт закIэу сянэ мээекIо.
Ианэ ушъагъэр хъакIэм пегъохы.

Синанэу, синэнэ дах,
Синанэу, синэнэ гупс.
Егъашлэм о утигъус.

Ныр угу игъэлъ

Ныр жъы хъугъэми,
Ыгу кыплыхъушты,
Тыдэ укIуагъэми,
Ныр кыюжэщты.
Ным ишлуагъэ чIыфэу птелышты,
О угу илпыр шIэхэу кышIэщты.
Тыдэ ушылэми ныр уигъусэщты.
О угу илпыр ным кыплэгушты.
Ныгур кыбготэу уигъэчыиэщты,
Ныгур кыбготэу IофшлэпIэм укIошты.
Ныгур кыбготэу гъашлэм кьэлхышты.
Ным ишлушлагъэ лъэуж пфэхъушты.

Синанэу синэнэ дах!

Тыгъэпсым фэдэу о укыитцэху,
О убгъэ фаби тэ зетэгъэпкIы.
Гъашлэм тынэ тегъэфэбэ,
Ар кыитфэсакъэу тэ кыиттелэбэ.
«А сипшъашъ» елошъ, Iэ кыитщэфэ,
«А сикIал» елошъ, ыбгъэ кIеубытэ.
Ащ фэдэу нанэ тыдэ кыпхын!
Шэлэмэ лашлэу тэ тфигъэжъагъэр,
Дженэ дэхэбэу ащ тэ тфидыгъэр, —
СкIышъо кынынэсэу ар сэ кыисщэху.

Тянэ инурэ ташъхъагъы итэу
Джы кызнэсыгъэм тыкьегъэфэбэ.
ЫкокIы тисэу ащ тэ кыитцэху.
Синанэу синэнэ дах,
Ощ нахъ дахи дунаим темыт!
Жъуагъомэ огур зэлыагъэнурэ,
Тиунэ лъапси о огъэнурэ.
Синэнэ дахэу, синэнэ кIас!
Синанэ чэфыр унэм кыирелъхъэ.
ГукIэгъоу хэлъым зырегъэушъомбгъу.
Синанэу синэнэ дах,
Чыжъэу ушылэу о сэ сыпфэтхэ.
Ущымылэжъыми, уинурэ кыиттепсэ.
О уидэхэагъи сэ ясэлэуатэ.
Угупсэфынэу тэлэало!
Сигуапэу бэрэ сыпфэтхэ.
Сэпашъхъэ уисэу кыисщэху,
Ным илэшлугъэ ясэлэ!

Ным ынэхэр дахэх

Ным ылэ жъы фабэр кыитпэкIы,
Ным ынэхэм нэфыр кьакIэпсы,
Ным ынэхэм гушлор кьакIэщы,
Ным ыжэ шъоур кыитцэткIу.
Ным ыгу хыорым фэдэу мзуалъэ.
Ащ фэдэу гумэкIэу дунаим темыт.
Ным ыкIуачIэ гъунэ имыт.
Ным ыгу хэзгъэкIрэр нэпэнчъ.

Ныр ары Iофыр

Ныр сыдигъуи кыитэджэ,
Ар сыдигъуи кыитпэгъокIы.
Ным ынэгэу гушлор кIэтэу,
Шъэбэ-шъабэу кыитэпсалъэ.
Ылэ фабэу кыиттелэбэ,
Ыгу бэрэчэти кыитэнэсы.
Ныр сыдигъуи мэгумэкIы,
Ыгу илпыр кыитфелуатэ.
Нэшлэ-гушлэу ар кыитэплъы,
Ишлу-лушлэхэр кыитпегъохы.
УпчIэжъэгъоу ныр кыитфэху.

Футбол

Хэта зышлагъэр ашлуахыштымэ?

Дунаим футболымкӀэ изэнэкьокъу Катар щэкӀо.

FIFA WORLD CUP
Qatar 2022

Хэгъэгухэм яхэшыпыкӀыгъэ командэхэр купхэм ахэтхэу пэшорыгъэш зэлукӀэгъухэм ахэлажъэх. Апэрэ ешӀэгъухэм ашышхэм яклӀаххэр тшӀогъэшӀэгъоных, зэгъэпшэнхэр тэшых.

Катар — Эквадор — 0:2, Англиер — Иран — 6:2, Аргентинер — Саудовскэ Аравиер — 1:2, Франциер — Австралиер — 4:1, Марокко — Хорватиер — 0:0, Германиер — Японниер — 1:2, Испаниер — Коста-Рика — 7:0.

Дунэе зэнэкьокъум дышъэр кышӀыдзыхын зылъэкӀыштхэм Аргентинер, Германиер, Бразилиер, нэмыкӀхэри ахалытэх. Арэу щытми, Германиерэ Аргентинерэ апэрэ ешӀэгъухэр ашлуахыгъэх. Хэта зышӀэгъухэр зэлукӀэгъухэм ац фэдэ клӀаххэр афэхуштымэ?

Аргентинер Саудовскэ Арави-

ем дэгъоу дешлагъ. Л. Месси пенальтиклэ къалапчъэм лӀауаор дидзагъ, ау Саудовскэ Аравием тӀогъогогъо къалапчъэм лӀауаор дидзи, теклоныгъэр кыдихыгъ.

Германиер Японием зылоклӀэм, теклоныгъэр кыхыын ылъэкӀыштхэу бэмэ къалоштыгъэми, Японием ешӀэкӀэ дэгъу кыгъэлыгъауагъ, теклоныгъэр кыдихыгъ.

Бразилием, Бельгием, Португалием, Хорватием, Францием, Испанием, нэмыкӀхэм яешӀэкӀэ хагъэхон зэралъэкӀыштыр футболым хэшылкӀ физилӀэхэм къалоу зэхэтэхы. Футбол ешӀэгъухэм клӀаххэу афэхуштыр кышӀэгъуае. Зэнэкьокъур нахь дахэ зышӀырэр теклоныгъэр зыхыштыр зэрэтымышӀэрэр ары.

Хэгъэгухэм яхэшыпыкӀыгъэ командэхэм язэлукӀэгъухэм тигуапэу тӀялпы. К. Роналду кызыриуагъэу, мафэ кьэс дунэе зэ-

нэкьокъур нахь гъэшӀэгъон мэхъу. Медальхэр кыдзыхыштыр ты-

гъэгъазэм иаужырэ мафэхэм кьэнэфэщтых.

Адыгеим и юбилей фэгъэхыгъ

Адыгэ Республикэм испорт Унэшхоу «ОшӀутенэм» футбол цыклумкӀэ изӀлухыгъэ зэнэкьокъу Мыекъуапэ щыкӀуагъ.

«Креативым» хэтхэр.

Къэралыгъо гъапсыкӀэ илӀэу Адыгеир зыпсӀурэр ильэси 100 зэрэхуэрэм зэлукӀэгъухэр фэгъэхыгъагъэх. Командэ 11 зы кьеклоклыгъом щызэдешлагъ. «Космос», «Кавказ», «Самбырныгъ», «Фортуна» зыфилохэрэр, БлащӀепсынэ щышхэр, нэмыкӀхэри апэрэ чыплӀэхэм афӀбэнагъэх.

КӀаух зэлукӀэгъум МФОК-у «ОшӀутенэрэ» «Креативымрэ» щызэнэкьокъуагъэх. ЗӀлукӀэгъур аухынымкӀэ зы такыкӀ кьэнагъэу пчъагъэр 3:3-у щытыгъ. Аужырэ такыкӀым «Креативыр» ыпӀэкӀэ зельым, Богдан Степановым «ОшӀутенэм» икӀзалапчъэ лӀауаор дидзагъ, 4:3-у «Креативым» теклоныгъэр кыдихыгъ.

МэрэтыкӀо Рустем, Тумэ Тлахыр, Даниил Ванцовыр, Богдан Степановыр, КӀыкӀ Тимур, фэшъафхэри «Креативым» дэгъоу щешлагъэх. Командэм итренерыр МэрэтыкӀо Рустем.

Апэрэ чыплӀэр «Креативым» фагъэшъошагъ, ятӀонэрэ ыкӀи ящӀэнэрэ чыплӀэхэр МФОК-у «ОшӀутенэрэ» «Спортмастерымрэ» кыдахыгъэх.

ХагъэунафыкӀырэ чыплӀэхэр зыхыгъэхэм, ешӀэкӀо анахь дэгъухэу кыхахыгъэхэм медальхэр, щытху тхыльхэр, шухъафтынхэр аратыжыгъэх.

Гандбол. АпшӀэрэ купыр

Заремэ икӀэрыкӀэу тегъэгъушӀо

«АГУ-Адыиф-2» Мыекъуапэ — «Ставрополье-СУОР» Ставрополь — 28:31 (18:15).

Шэклогум и 21-м Мыекъуапэ щешлагъэх.

«Адыиф-2-м» кыхэщыгъэхэр: **Къэбж Зарем — 10, Коваленко Виктория — 7.**

«Ставропольем» кыхэщыгъэр: **Коберская Елизавета — 8.**

ЯтӀонэрэ зӀлукӀэгъур

«АГУ-Адыиф-2» — «Ставрополье-СУОР» — 25:32 (11:15).
Шэклогум и 22-м Мыекъуапэ щешлагъэх.

«Адыиф-2-м» кыхэщыгъэхэр: **Къэбж Зарем — 9, Добарджич Сельма — 9, Коваленко Виктория — 4.**

«Ставропольем» кыхэщыгъэхэр: **Каширина Екатерина — 8, Калашникова Ксения — 8.**

Урысыем гандболымкӀэ изэнэкьокъоу апшӀэрэ купым щыклӀорэм «АГУ-Адыиф-2-м» ябгӀонэрэ чыплӀэр щылыгъ. Къэбж Заремэ ешӀэгъу пӀапчъ къалапчъэм лӀауаор бэрэ зэрэдизэрэм дакӀоу, зэхӀцӀэн лӀофыгъохэри дэгъоу егъэцакӀэх.

Зэхэзышагъэр ыкӀи кыдзыхыгъэхыгъэр:
АР-м лӀэпкӀ лӀофхэмкӀэ, лӀауыб кьэралхэм ашыпсӀурэ тильӀапкӀэгъухэм адырӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи кьӀбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр:
385000
кь. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдӀахыгъэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм кьаӀихырэр А4-кӀэ заджӀэхэр тхьапӀэху зипчъагъӀэ 5-м емыхуэхэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рӀэ дӀӀӀӀӀ, шрифтыр 12-м нахь цыкӀунӀу щытӀӀ. Мы шапхъ-хэм адимыштӀэрэ тхыгъэхэр редакцием зӀклӀгъӀауагъых.
E-mail: adyvoice@mail.ru

ЗыпшаушыкӀахыгъэр:
УФ-м хэутын лӀофхэмкӀэ, телерадиокеӀатынхэмкӀэ ыкӀи зӀлы-лӀэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Тымыр-Кавказ чыплӀэ гъӀоры-шӀаплӀ, зӀраушыкӀахыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыпшауахыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗӀклӀмкӀи пчъагъэр
4656
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2094

Хэутыным узчыкӀӀтхӀэнӀу щыт уахътӀэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкӀӀтхӀгъэхэ уахътӀэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шъхьӀӀэр
МӀшӀлӀӀӀкӀо
С. А.

ПшӀӀӀдӀкӀыжъ
зыхыырэ секретарыр
ТхьаркӀошӀо
А. Н.